

Magdalena Trybulska

 <https://orcid.org/0009-0007-2186-1626>

 trybulskam@gmail.com

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

 <https://ror.org/0583g9182>

Franciszek Ignacy Molitor. Próba uporządkowania wiadomości biograficznych

Sztuka Krakowa XVIII wieku, a w szczególności malarstwo, pozostaje jak dotąd słabo opracowana. Przykładem artysty działającego w tym czasie w Krakowie, którego działalność nie została dotychczas szerzej opisana, jest Franciszek Ignacy Molitor. Choć pierwsze wzmianki o malarzu pochodzą z połowy XIX wieku, dopiero w 2010 roku został opublikowany artykuł Ewy Danowskiej omawiający jego życie i twórczość w pełniejszy sposób, a także zawierający nowe materiały archiwalne odnoszące się do jego osoby. Prócz tego opracowania był wielokrotnie wzmiankowany w hasłach słownikowych, czy też publikacjach na temat środowiska artystycznego Krakowa w dobie baroku¹. Trudność w opracowaniu jego twórczości wynikała z faktu, że część jego dzieł przypisywano malarzowi o tym samym nazwisku, Piotrowi Janowi Molitorowi, który

1 Por. T. Dobrowolski, *Sztuka Krakowa*, Kraków 1971, s. 391, 394; T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka ziemi krakowskiej*, Kraków 1982, s. 421.

w rzeczywistości był postacią fikcyjną². W literaturze zwrócono na to uwagę dopiero w drugiej połowie XX wieku.

Franciszek Ignacy Molitor urodził się 15 sierpnia 1731 roku w Pradze³. Był synem Jana Piotra Molitora, czeskiego malarza, niemieckiego pochodzenia. Jan Piotr urodził się w 1702 roku w Schadeck w Niemczech, niedaleko Westerburga koło Koblenz⁴. Studiował malarstwo w Bonn, Berlinie, Dreźnie i Plauen w Saksonii⁵. W 1730 roku przybył do Pragi, gdzie przyjął wiarę katolicką, wyrzekając się luteranizmu, dzięki czemu mógł być przyjęty do praskiego cechu malarzy⁶. Wówczas również zmienił swoje nazwisko Müller na Molitor, by nie być mylonym z działającym wtedy, malarzem nadwornym, Franzem Antonem Müllerem⁷. W Pradze powstały jego najlepsze prace. Wykonał wiele fresków, obrazów religijnych i portretów⁸. Z nieznanych powodów przybył do Krakowa 2 stycznia 1757 roku, gdzie zmarł 3 kwietnia tegoż samego roku⁹. Został pochowany w nieistniejącym już kościele Wszystkich Świętych. Podczas tego dość krótkiego pobytu wykonał kilka prac na zamówienia prywatne i do kościołów¹⁰. W jego twórczości widoczne są wpływy Vaclava Vavrincea Reinera oraz Petra Brandla¹¹.

- 2 Por. Z. Prószyńska, *Molitor Piotr Franciszek*, w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce (zmarłych przed 1966 r.). Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 5, red. J. Derwojed, Warszawa 1993, s. 622–623.
- 3 Por. P. Preiss, *Johann Peter Molitor, 1702–1757. Portraits and Portrait Motifs*, Praha 2000, s. 21; A. Bernatowicz, *Molitor*, w: *Allgemeines Künstlerlexikon, die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Bd. 90, Hrsg. A. Beyer, B. Savoy, W. Tegethoff, Berlin 2016, s. 229; T. Zaucha, *Dawne malarstwo portretowe ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie*, Kraków 2023, s. 196.
- 4 Por. V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře Jana Petra Molitora*, Praha 2020, s. 8.
- 5 Por. A. Bernatowicz, *Molitor*, s. 230.
- 6 Por. V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře*, s. 14.
- 7 Por. V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře*, s. 14.
- 8 Por. V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře*, s. 30, 38, 39, 46, 55, 56, 66, 72.
- 9 Por. P. Preiss, *Johann Peter Molitor*, s. 19.
- 10 Por. P. Preiss, *Johann Peter Molitor*, s. 20; E. Danowska, *O sprawach doczesnych i rzeczach ostatecznych Franciszka Ignacego Molitora*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” 55 (2010), s. 63.
- 11 Por. J. Bublíková, *Fresková výzdoba kapitulní síně kláštera v Oseku*, Olomouc 2017, s. 19.

Po jego śmierci przybył do Krakowa jeden z jego synów, Franciszek Ignacy Molitor, prawdopodobnie przed 1 marca 1759 roku¹². Miał on dwóch braci, Jana Piotra oraz Józefa. Franciszek Ignacy rozpoczął działalność artystyczną już w Czechach, gdzie kształcił się m.in. u ojca¹³. Jest identyfikowany z Molitorem „młodszym” z Pragi, który wykonał w 1756 roku wizerunek św. Seweryna Biskupa do ołtarza w kościele św. Krzyża w Reichenbergu (obecnie Liberec)¹⁴.

Po przybyciu do Krakowa został malarzem na dworze biskupa krakowskiego Kajetana Sołtyka. Jednym z jego pierwszych dzieł był obraz na miedzianej blasze z wizerunkiem św. Jana Nepomucena w zwieńczeniu ołtarza w kaplicy św. Sebastiana w klasztorze Kamedułów na Bielanach (il. 1)¹⁵. Kontrakt z malarzem na wykonanie tego dzieła zawarto 1 marca 1759 roku. Wymiary miał podać Franciszek Placidi, projektant ołtarza. Malarz zobowiązał się wykonać swoją pracę w ciągu sześciu miesięcy, za co miał otrzymać pięć czerwonych złotych. W tym samym roku wykonał portret Józefa Antoniego Hallera (il. 2)¹⁶. Wówczas zarzucono mu działalność poza cechem malarzy¹⁷. 15 lipca 1759 przyjęto go do grona mistrzów

12 Franciszek Ignacy Molitor przybył do Krakowa prawdopodobnie przed marcem 1759 roku, gdyż 1 marca tegoż roku został zawarty kontrakt z malarzem na wykonanie obrazu do klasztoru na Bielanach. Informacja ta pochodzi z odpisu Jacka Gajewskiego z akt kościoła oo. Kamedułów na Bielanach. Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64; V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře*, s. 16.

13 Por. V. Sejkorová Kašparová, *Sakrální tvorba barokního malíře*, s. 16.

14 Por. Z. Prószyńska, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 620, E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64.

15 Por. J. Żmudziński, *Wystrój malarski kaplic kościoła Kamedułów na Bielanach i jego znaczenie dla sztuki Krakowa 1. połowy XVII w. (kaplice Królewska i Delpacowska)*, „Folia Historica Cracoviensia” 27 (2011), s. 87. Informacja ta znajduje się również w odpisie Jacka Gajewskiego z akt kościoła oo. Kamedułów na Bielanach.

16 Obraz, namalowany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach: 75,5 × 60 cm, jest obecnie przechowywany w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie, nr inw. MP 199 MNW. Por. A. Lewicka-Morawska, M. Machowski, M. A. Ruszka, *Słownik malarzy polskich. Od średniowiecza do modernizmu*, t. 1, Warszawa 1998, s. 144; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

17 Zob. Dokument dotyczący sporu cechu malarzy z Franciszkiem Molitorem, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Acta Rectoralia, rkps 23, s. 412–413.

1. Franciszek Ignacy Moltor, *Święty Jan Nepomucen*, 1759, Kaplica św. Sebastiana w kościele oo. Kamedułów na Bielanach. Fot. J. Skrabski.

2. Franciszek Ignacy Moltior, *Portret Józefa Antoniego Hallera*, 1759, Muzeum Narodowe w Warszawie. Fot. MNW.

krakowskich¹⁸. Z kolei fakt działalności na dworze biskupim bezsprzecznie potwierdza dokument z 15 stycznia 1778 roku, w którym odnotowano jego zwolnienie z opłat cechowych miasta Krakowa, wynikające z pełnienia funkcji malarza nadwornego biskupa¹⁹.

Prawdopodobnie mieszkał w kamienicy niejakiego Cheroszewicza na Wiślniej²⁰. W Krakowie miał kilku uczniów, najbardziej znanymi byli: Walenty Janowski (wyzwolony na mistrza w 1760) i Michał Stachowicz²¹. W literaturze można znaleźć także wzmiankę o Wojciechu Gutowskim²². Około 1760 roku powstał drugi portret autorstwa Molitora, ukazujący Elżbietę Mariannę Potocką (il. 3)²³.

- 18 Por. W. Gąsiorowski, *Cechy krakowskie, ich dzieje, ordynacje, listy swobody, zwyczaj itp. jako materiał do historii sztuk, rzemiosł, przemysłu dawnej Polski, a mianowicie wzrostu, kwitnienia i upadku tychże w Krakowie z aktów cechowych i innych rękopisów*, Kraków 1860, s. 65–66; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64.
- 19 Zob. Dokument zawierający decyzję o zwolnieniu Franciszka Ignacego Molitora z cechowych opłat miejskich, „Akta cechu malarzy i lakierników”, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 3069, k. 203–203v.
- 20 Informacja ta pochodzi z odpisu Jacka Gajewskiego z akt kościoła oo. Kamedułów na Bielanach.
- 21 D. Wysoczańska, *Notatki o kształceniu artystycznym w Krakowie w XVIII i XIX wieku*, „Rocznik Krakowski” 46 (1975), s. 87; Z. Prószyńska, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 620; M. Łodyńska-Kosińska, *Janowski Walenty*, w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce (zmarłych przed 1966 r.). Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 3, red. J. Derwojed, J. Maurin-Białostocka, Warszawa 1993, s. 228; Z. Michalczyk, *Michał Stachowicz (1768–1825). Krakowski malarz między barokiem a romantyzmem*, t. 1, Warszawa 2011, s. 18; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64.
- 22 Por. A. Naake-Nakęski, *Gutowski Wojciech*, w: *Encyklopedia powszechna powszechna S. Orgelbranda*, t. 11, Warszawa 1864, s. 59; E. Rastawiecki, *Słownik malarzów polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych lub czasowo w niej przebywających*, t. 2, Warszawa 1851, s. 191–192.
- 23 Obraz namalowany techniką olejną na płótnie o wymiarach 40,5 × 31,3. Na zdublowanym odwrocie powtórzone oryginalną inskrypcję: „Portret | Elżbiety z Wielopolskich | Potockiej | Starościny Halickiej | F.J. Molitor pinxit”. Blejtram nosi oznaczenia: „68; Wb 27; B6/23 | 12 LIP. 1940 | II/262”. Dzieło, z dawnej kolekcji Wybranowskich w Obrze (Wielkopolska), trafiło do Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki (nr inw. Ж-631) jako depozyt Jana Wybranowskiego z lat 1939–1940. Warto zauważyć, że Muzeum Narodowe w Krakowie przechowuje niemal identyczną wersję tego portretu, o nieustalonym autorstwie, uznawaną wręcz za kopię (nr inw. MNK I-846). Czas jej powstania datuje się na lata 1767–1771. Na odwrocie

W latach 1761–1762 namalował obrazy olejne przeznaczone do ołtarzy bocznych w kościele oo. Cystersów w Mogile²⁴. Przedstawił na nich św. Józefa z Dzieciątkiem, św. Bernarda, św. Benedykta i św. Floriana (il. 4). W grupie były jeszcze dwa wizerunki, obecnie niezachowane: *Św. Jan Nepomucen*, *Św. Stanisław* oraz *Trójca Święta*²⁵.

Franciszek Ignacy Molitor był żonaty z Katarzyną Gankielówną (lub jak w innych publikacjach – Katarzyną z Kauhlerów)²⁶. Ślub odbył się w kościele Mariackim w dniu 26 września 1762 roku. Świadkami byli Józef Ortaszewski i Stanisław Brzeziński, a błogosławił im kanonik pillicki Szymon Awedyk, proboszcz w Ogrodzieńcu²⁷. W literaturze brak informacji na temat ich dzieci²⁸.

Największą realizacją freskową artysty była dekoracja sklepienia w kościele św. Barbary w Krakowie. Wykonał ją w 1765 roku na przestrzeni 7 miesięcy, za co miał otrzymać 150 czerwonych złotych²⁹. Na poszczególnych przęsłach sklepienia (od zachodu) wyobrażone zostały: apoteoza

obrazu widnieje sygnatura oraz napis: „Elżbieta z Wielopolskich Potocka Star[o]ści na Halicka”. Możliwe, że lwowski wizerunek został skopiowany na życzenie samej portretowanej lub osoby z jej otoczenia. Należy zwrócić uwagę, że portret ujawnia charakterystyczne dla warsztatu Molitora cechy, m.in. migdałowate oczy, starannie namalowane włosy i precyzyjnie oddane detale, takie jak koronka, faktura sukni, kokardy czy ozdoby. Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66; I. Chomyn, *Portrety osobistości polskich i z Polską związanych*, t. 2, Kraków 2023, s. 284.

24 Por. S. Tomkowicz, *Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej*, t. 2, Kraków 1906, s. 155; P. Kluz, *Święty Florian (zm. 304), żołnierz rzymski, męczennik*, w: *Polonia Sacra. Ze skarbca Archidiecezji Krakowskiej*, red. J. Skrabski, A. Witko, Kraków 2018, s. 104–107.

25 Por. J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 21, z. 88, Wrocław 1976, s. 629.

26 Por. J. Sygański, *Z dawnych metryk kościoła Maryackiego w Krakowie*, Lwów 1911, s. 64; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64.

27 Por. J. Sygański, *Z dawnych metryk*, s. 64.

28 Wiele lat przed śmiercią Molitor sporządził testament, zapisując majątek żonie. Jednak wcześniejszy zgon zarówno jej, jak i jednego z jego braci – Józefa – sprawiły, że po śmierci artysty (1794) cały majątek przejął drugi brat – Jan Piotr. Por. J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 67.

29 Zob. Dokument dotyczący oddania się malarzy pod opiekę Akademii Krakowskiej, w tym Franciszka Ignacego Molitora. (Wspomniano również o jego autorstwie fresków w kościele św. Barbary), Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Acta Rectoralia, rkps 23, s. 786; R. Rolewicz, *Kościół pw. św. Barbary: sklepienie. Dokumentacja prac konserwatorskich przeprowadzonych w latach 2003–2005*, t. 1, Kraków 2006, s. 6.

3. Franciszek Ignacy Molitor, *Portret Elżbiety Marianny Potockiej*, lata 60. XVIII w., Lwowska Narodowa Galeria Sztuki. Źródło: I. Chomyn, *Portrety osobistości polskich i z Polską związanych*, t. 2, Kraków 2023, s. 284.

4. Franciszek Ignacy Molitor, *Święty Florian*, 1762, kościół oo. Cystersów w Mogile. Źródło: <https://muzea.malopolska.pl/en/objects-list/4409> (13.09.2025).

św. Franciszka Borgiasza oraz św. Dawid, św. Genezjusz, św. Cecylia i papież Grzegorz Wielki; apoteoza św. Franciszka Ksawerego i jego zasługi na polu misyjnym oraz św. Ignacy Loyola; apoteoza św. Ignacego Loyoli i personifikacje czterech kontynentów; apoteoza św. Barbary oraz cztery święte męczennice: św. Agnieszka, św. Apolonia, św. Katarzyna i św. Agata; Matka Boża z Dzieciątkiem wraz ze św. Cyrylem, św. Hieronimem, św. Tomaszem z Akwinu i św. Augustynem. W absydzie artysta namalował przedstawicieli Kościoła Triumfującego oraz Starego i Nowego Testamentu adorujących hierogram Chrystusa. Prócz scen ze świętymi Molitor wykonał dekoracje o motywach kwiatowych, widok miasta, aniołów i pielgrzymów. Freski zostały dotychczas dość dobrze opracowane. Wiele informacji dostarczają dokumentacje konserwatorskie, najobszerniejsza z 2006 roku zawiera również szczegółową historię powstania dzieła, a także podsumowanie poprzednich prac renowacyjnych³⁰. Należy jednak zwrócić uwagę, że malowidła ściennie Molitora były wielokrotnie poddawane konserwacji i przemalowaniom. Choć układ kompozycyjny poszczególnych kwater pozostał niezmienny, to pierwotna warstwa malarska została całkowicie zatarta.

Molitor przebywał za granicą w latach 1768–1772³¹. Po powrocie przez jakiś czas pracował dla rodzin Myszkowskich i Wielopolskich³². Z około 1770 roku według biografów pochodzą obrazy, które artysta namalował do kościoła w Nawarżycach³³. Miały ukazywać one czterech ewangelistów, św. Iwo, św. Kantego oraz scenę chrztu Jezusa w Jordanie. Na ok. 1770 rok jest datowany portret Stanisława Łętowskiego³⁴. Jednak biorąc

30 Por. R. Rolewicz, *Kościół pw. św. Barbary*, passim.

31 Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64.

32 Por. F. Kopera, *Dzieje malarstwa w Polsce od XVI do XVIII wieku*, Kraków 1926, s. 331; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 64; A. Bernatowicz, *Molitor*, s. 229; T. Zaucha, *Dawne malarstwo portretowe*, s. 197.

33 Por. M. Karkocha, *Relacja na temat kościoła parafialnego w Nawarżycach i nieistniejącej świątyni w Lubczy z roku 1898*, „Przegląd Nauk Historycznych” 20 (2021) nr 2, s. 235.

34 Obraz wykonany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach: 79 × 63,5 cm (z ramą: 98 × 82 cm). Na jego odwrociu widnieje sygnatura: „Franciscus J. Molitor pinxit. Rest. M. Rogowski / 1866 r.”, z której wynika, że był on konserwowany przez malarza Michała Rogowskiego w 1866 roku. Przed zakupem przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa w 1965 roku został poddany pracom konserwatorskim w Muzeum Narodowym. Obecnie w zbiorach Muzeum Historycznym Miasta

pod uwagę, że w tym czasie Molitor prawdopodobnie przebywał za granicą, obrazy mogły powstać przed jego wyjazdem, czyli przed 1768 rokiem lub po powrocie, po 1772 roku. Kolejny portret, ukazujący Franciszka Wielopolskiego powstał w 1772 roku (il. 5)³⁵.

Malarz zrealizował również mniejsze, pojedyncze zamówienia do kościołów. Należy do nich medalion z wizerunkiem św. Józefa, w zwieńczeniu ołtarza głównego w kościele Kapucynów w Krakowie z 1775 roku³⁶. W tym samym roku, tj. 1775, namalował portret Justyny z Lanckorońskich Lanckorońską do pałacu w Rozdole (il. 6)³⁷. Pracował dla zakonu norbertanek w Krakowie³⁸, gdzie związano z nim wizerunek św. Jana Chrzciciela, wykonany techniką *al fresco*, w apsydzie kościoła w 1776 roku³⁹. Ponadto jest łączony z obrazami medalionowymi w nieodległej od klasztoru Norbertanek kaplicy św. Małgorzaty na Zwierzyńcu⁴⁰. Z 1776 roku pochodzi jego portret Stanisława Augusta Poniatowskiego (il. 7)⁴¹. Wykonał prawdopodobnie, także do kościoła Norbertanek na Zwierzyńcu, obraz ukazujący chrzest w Jordanie, datowany na 1777 rok, który pierwotnie znajdował się

Krakowa, nr inw. MHK-823/II. Por. J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

35 Obraz namalowany w technice olejnej na płótnie. Obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach, nr inw. MNKi/M/1637. Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

36 Zob. K. Gadacz, *Inwentarz zbiorów prowincji krakowskiej zakonu oo. Kapucynów*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 11 (1965), s. 134; J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629.

37 Obraz namalowany w technice olejnej na płótnie. Obecnie w zbiorach Muzeum Krajoznawczego w Drohobyczu, nr inw. DKM KB-3373 Ж-39. Por. J. Ostrowski, *Portret w dawnej Polsce*, Warszawa 2019, s. 247.

38 Por. *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 4: *Miasto Kraków*, z. 7: *Zwierzyniec, Nowy Świat, Półwie Zwierzynieckie, Kościoły i klasztory*, red. J. Daranowska-Łukaszewska, R. Henoch-Marendziuk, Warszawa 1995, s. 4.

39 Por. J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629; Z. Prószyńska, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 620; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

40 Por. J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629.

41 Obraz namalowany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach 35,2 × 27,4 cm. Na odwrociu znajduje się sygnatura: „F. I. Molitor pinxit Aö 1776”. Od 1994 roku w zbiorach Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie jako dar Izabeli Świętosławskiej, nr inw. Wil. 1979. Por. T. Pocheć-Perkowska, *Wilanów. Galeria Portretu Osobistości Polskich*, Warszawa 1995, s. 129.

5. Franciszek Ignacy Molitor, *Portret Franciszka Wielopolskiego*, 1772, Muzeum Narodowe w Kielcach. Fot. Paweł Suchanek.

6. Franciszek Ignacy Molitor, *Portret Justyny z Lanckorońskich Lanckorońskiej*, 1775, Muzeum Krajoznawcze w Drohobyczu. Źródło: J. Ostrowski, *Portret w dawnej Polsce*, Warszawa 2019, s. 247.

7. Franciszek Ignacy Molitor, *Portret Króla Stanisława Augusta Poniatowskiego*, 1776, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Fot. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

8. Franciszek Ignacy Molitor, *Wskrzeszenie Łazarza*, 1780, Sala Portretowa w kamienicy Arcybractwa Miłosierdzia w Krakowie. Źródło: <http://arcybractwo.com/galeria4.html#!prettyPhoto/3/> (13.09.2025).

w ołtarzu głównym⁴². Dla misjonarzy na Stradomiu w Krakowie miał wykonać w 1778 roku obraz ołtarzowy ukazujący św. Wincentego a Paulo⁴³. W 1780 roku namalował *Wskrzeszenie Łazarza*, obecnie znajdujące się w Sali Portretowej kamienicy Arcybractwa Miłosierdzia w Krakowie (il. 8)⁴⁴. Pod koniec życia zrealizował szereg portretów: Philippa Olbericha (1781)⁴⁵, portret żony (1781, il. 9)⁴⁶, Konstantego Zawadzkiego (1783)⁴⁷, Franciszka Stadnickiego (1790)⁴⁸. Jest także autorem wizerunku św. Jana Kantego, który obecnie znajduje się w zbiorach Lwowskiej Narodowej Galerii Sztuki⁴⁹. Ponadto przypisywany mu jest obraz ze św. Anną Samotrzeć w ołtarzu kaplicy św. Anny w kościele w Janowcu koło Puław⁵⁰. W czasopiśmie „Wędrowiec” z 1898 roku pojawia się reprodukowany obraz ukazujący marnotrawnego syna. Widnieje pod nim podpis „F. Molitor.

42 Por. A. Bernatowicz, *Molitor*, s. 230.

43 Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

44 Por. J. Ostrowski, *Portret w dawnej Polsce*, s. 212–214.

45 Obraz namalowany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach 50,5 × 38 cm (z ramą 60,3 × 47,5 cm). Na odwrociu widnieją sygnatury: u góry: „Phillipp [...] | Kais(erlicher) Königlicher Salz=Intendent – | – gest(orben) 1804. Im 72 Jahre.”; u dołu: „A. Molitor pinx. 1781” oraz niżej „Renovatum 1831”. Dar Feliksa Jasieńskiego z 1920 roku. Obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie, nr inw. MNK I-444. Por. T. Zaucha, *Dawne malarstwo portretowe*, s. 196.

46 Obraz wykonany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach: 50 × 39 cm. Na odwrociu widnieje sygnatura: „Franciscus Ignatz Molitor pinxit 1781”. Obecnie w zbiorach Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, nr inw. TPSP 171. Por. I. Chomyn, *Portrety osobistości polskich*, s. 284.

47 Obraz wykonany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach z ramą: 69,5 × 53,5 cm. Na odwrociu widnieje sygnatura: „Franciscus I: Molitor pinxit | An 1783” (powtórzona za oryginałem na zdublowanym płótnie). Obecnie dzieło znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie, nr inw. MNK I-691. Por. T. Zaucha, *Dawne malarstwo portretowe*, s. 354.

48 Obraz namalowany w technice olejnej na płótnie, o wymiarach: 156 × 125 cm. Płótno jest zdublowane, na odwrociu widnieje sygnatura: „F. I. Molitor pinxit”. Pochodzi z dworu Stadnickich w Wielkiej Wsi koło Brzeska. W latach 1969–1981 w Muzeum Narodowym w Warszawie jako depozyt. Obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie, nr inw. MNK I-979. Por. T. Zaucha, *Dawne malarstwo portretowe*, s. 270.

49 Obraz wykonany techniką olej na płótnie o wymiarach 54,5 × 43,2 cm, nr inw. Ż-116. Por. Z. Prószyńska, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 621.

50 Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

9. Franciszek Ignacy Molitor, *Portret żony*, 1781, Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. Fot. T. Śliwiński.

Marnotrawny syn”⁵¹. W literaturze odnotowane są również dwa obrazy przypisywane Molitorowi. Są to portrety dzieci z rodziny Załuskich: *Dziewczynka z pieskiem* i *Chłopiec z papugą*⁵².

Franciszek Ignacy Molitor zmarł 28 kwietnia 1794 roku i został pochowany w kościele św. Anny w Krakowie⁵³. Przed śmiercią, 25 sierpnia 1777 roku sporządził swój testament, znajdujący się obecnie Archiwum Narodowym w Krakowie⁵⁴. Tekst został opublikowany przez Ewę Danowską⁵⁵. Molitor pochlebnie wypowiedział się w nim o swojej żonie, pozostawiając jej cały majątek. Część pieniędzy pozostawił swoim braciom, Janowi Piotrowi i Józefowi. Katarzyna, żona Molitora i jego brat Józef, zmarli przed nim samym, więc ostatecznie, decyzją Magistratu miasta Krakowa z dnia 19 listopada 1795 roku, jego całkowitym spadkobiercą stał się drugi brat, Jan Piotr Molitor⁵⁶.

Temat życia i twórczości Franciszka Ignacego Molitora wymaga dalszych badań. Należy opracować w szczególności obrazy sakralne – w większości jedynie wzmiankowane w literaturze, często hipotetycznie przypisywane Molitorowi. Wskazane jest ponadto szersze opracowanie twórczości artysty w kontekście środowiska artystycznego Czech, a w szczególności Pragi. W tym celu konieczna jest głębsza analiza, przeprowadzona oddzielnie w dziedzinie portretu, malarstwa sakralnego oraz malowideł ściennych. Dalsze badania z pewnością pozwolą na pełne scharakteryzowanie działalności Franciszka Ignacego Molitora, dzięki czemu powiększy się stan wiedzy na temat osiemnastowiecznego malarstwa na terenie Krakowa.

51 Ilustracja na stronie tytułowej: *F. Molitor. Marnotrawny syn*, „Wędrowiec” 1898 nr 43, s. 841; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

52 Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 66.

53 Notatka na temat śmierci Franciszka Molitora, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 29/155/1, s. 145; J. Lepiarczyk, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 629, Z. Prószyńska, *Molitor Franciszek Ignacy*, s. 620; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 67.

54 Dokument zawierający testament Franciszka Ignacego Molitora, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 777, s. 352–353; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 67.

55 Por. E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 70–71.

56 Dokument wskazujący spadkobiercę po zmarłym Franciszku Molitorze, „Akta i papiery oryginalne z lat 1509–1830 odnoszące się do historii miasta Krakowa i Kazimierza, zebrane przez Ambrożego Grabowskiego”, Biblioteka Jagiellońska, rkps 884, k. 239; E. Danowska, *O sprawach doczesnych*, s. 67.

Bibliografia

- Bernatowicz A., *Molitor*, w: *Allgemeines Künstlerlexikon, die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*, Bd. 90, Hrsg. A. Beyer, B. Savoy, W. Tegethoff, Berlin 2016, s. 229–230.
- Bublíková J., *Fresková výzdoba kapitulní síně kláštera v Oseku*, Olomouc 2017.
- Chomyn I., *Portrety osobistości polskich i z Polską związanych*, t. 2, Kraków 2023.
- Chrzanowski T., Kornecki M., *Sztuka ziemi krakowskiej*, Kraków 1982.
- Danowska E., *O sprawach doczesnych i rzeczach ostatecznych Franciszka Ignacego Molitora*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” 55 (2010), s. 63–78.
- Dobrowolski T., *Sztuka Krakowa*, Kraków 1971.
- Dokument dotyczący oddania się malarzy pod opiekę Akademii Krakowskiej, w tym Franciszka Ignacego Molitora, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Acta Rectoralia, rkps 23, s. 786.
- Dokument dotyczący sporu cechu malarzy z Franciszkiem Molitorem, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Acta Rectoralia, rkps 23, s. 412–413.
- Dokument wskazujący spadkobiercę po zmarłym Franciszku Molitorze, „Akta i papiery oryginalne z lat 1509–1830 odnoszące się do historii miasta Krakowa i Kazimierza, zebrane przez Ambrożego Grabowskiego”, Biblioteka Jagiellońska, rkps 884, k. 239.
- Dokument zawierający decyzję o zwolnieniu Franciszka Ignacego Molitora z cechowych opłat miejskich, „Akta cechu malarzy i lakierników”, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 3069, k. 203–203v.
- Dokument zawierający testament Franciszka Ignacego Molitora, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 777, s. 352–353.
- Gadacz K., *Inwentarz zbiorów prowincji krakowskiej zakonu oo. Kapucynów*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 11 (1965), s. 122–200.
- Gąsiorowski W., *Cechy krakowskie: ich dzieje, ordynacje, listy, swobody, zwyczaje i t.p. jako materiał do historii sztuk, rzemiosł, przemysłu dawnej Polski, a mianowicie wzrostu, kwitnienia i upadku tychże w Krakowie: z aktów cechowych i innych rękopisów*, Kraków 1860.
- Ilustracja na stronie tytułowej: *F. Molitor. Marnotrawny syn*, „Wędrowiec” 1898, nr 43, s. 841.
- Karkocha M., *Relacja na temat kościoła parafialnego w Nawarzycach i nieistniejącej świątyni w Lubczy z roku 1898*, „Przegląd Nauk Historycznych” 20 (2021) nr 2, s. 231–261.

- Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 4: Miasto Kraków, z. 7: Zwierzyniec, Nowy Świat, Półwie Zwierzynieckie, Kościoły i klasztory, red. J. Daranowska-Łukaszewska, R. Henoch-Marendziuk, Warszawa 1995.
- Kluz P., *Święty Florian* (zm. 304), żołnierz rzymski, męczennik, w: *Polonia Sacra. Ze skarbca Archidiecezji Krakowskiej*, red. J. Skrabski, A. Witko, Kraków 2018, s. 104–107.
- Kopera F., *Dzieje malarstwa w Polsce od XVI do XVIII wieku*, Kraków 1926.
- Lepiarczyk J., *Molitor Franciszek Ignacy*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 21, z. 88, Wrocław 1976, s. 629–630.
- Lewicka-Morawska A., Machowski M., Ruszka M. A., *Słownik malarzy polskich. Od średniowiecza do modernizmu*, t. 1, Warszawa 1998.
- Łodyńska-Kosińska M., Janowski Walenty, w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce (zmarłych przed 1966 r.). Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 3, red. J. Derwojed, J. Maurin-Białostocka, Warszawa 1993.
- Michalczyk Z., *Michał Stachowicz (1768–1825). Krakowski malarz między barokiem a romantyzmem*, t. 1, Warszawa 2011.
- Naake-Nakęski A., Gutowski Wojciech, w: *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda*, t. 11, Warszawa 1864, s. 59.
- Notatka na temat śmierci Franciszka Molitora, Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta miasta Krakowa, rkps 29/155/1, s. 145.
- Ostrowski J., *Portret w dawnej Polsce*, Warszawa 2019.
- Pocheć-Perkowska T., Wilanów. *Galeria Portretu Osobistości Polskich*, Warszawa 1995.
- Preiss P., *Johann Peter Molitor, 1702–1757. Portraits and Portrait Motifs*, Praha 2000.
- Prószyńska Z., *Molitor Franciszek Ignacy*, w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce (zmarłych przed 1966 r.). Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 5, red. J. Derwojed, Warszawa 1993, s. 620–621.
- Prószyńska Z., *Molitor Piotr Franciszek*, w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce (zmarłych przed 1966 r.). Malarze, rzeźbiarze, graficy*, t. 5, red. J. Derwojed, Warszawa 1993, s. 622–623.
- Rastawiecki E., *Słownik malarzów polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych lub czasowo w niej przebywających*, t. 2, Warszawa 1851.
- Rolewicz R., *Kościół pw. św. Barbary: sklepienie. Dokumentacja prac konserwatorskich przeprowadzonych w latach 2003–2005*, t. 1–6, Kraków 2006.
- Sejkorová K. V., *Sakrální tvorba barokního malíře Jana Petra Molitora*, Praha 2020.

- Sygański J., *Z dawnych metryk kościoła Maryackiego w Krakowie*,
Lwów 1911.
- Tomkowicz S., *Teka Główna Konserwatorów Galicyi Zachodniej*, t. 2,
Kraków 1906.
- Wysoczańska D., *Notatki o kształceniu artystycznym w Krakowie
w XVIII i XIX wieku*, „Rocznik Krakowski” 46 (1975), s. 83–98.
- Zaucha T., *Dawne malarstwo portretowe ze zbiorów Muzeum Narodowego
w Krakowie*, Kraków 2023.
- Żmudziński J., *Wystrój malarski kaplic kościoła Kamedułów na Bielanych
i jego znaczenie dla sztuki Krakowa 1. połowy XVII w. (kaplice
Królewska i Delpacowska)*, „Folia Historica Cracoviensia” 27 (2011),
s. 79–118.

Abstrakt

Magdalena Trybulska

Franciszek Ignacy Molitor.

Próba uporządkowania wiadomości biograficznych

Franciszek Ignacy Molitor pochodził z Czech, tam też rozpoczął swoją działalność, aż w drugiej połowie XVIII wieku przybył do Krakowa, realizując liczne zamówienia. Uprawiał głównie malarstwo sakralne, portretowe i ściennie. Dotychczas osoba malarza i jego działalność nie doczekała się monograficznego opracowania. Choć pierwsze wzmianki o malarzu pochodzą z połowy XIX wieku, to dopiero w 2010 roku został opublikowany artykuł omawiający jego życie i twórczość w pełniejszy sposób. W licznych hasłach słownikowych nierzadko jest wymieniany wśród takich artystów, jak: Marcin Janowski, Jan Eckstein, Andrzej Radwański czy też Józef Piltz, będących znaczącymi malarzami w tym czasie. Część jego prac była błędnie przypisywana fikcyjnemu Piotrowi Janowi Molitorowi, co utrudniało badania nad jego twórczością. Życie i działalność Molitora wymagają dalszych badań, zwłaszcza w zakresie jego obrazów sakralnych i portretów.

Słowa kluczowe:

Franciszek Ignacy Molitor, sztuka Krakowa, Praga, Czechy, malarstwo barokowe

Abstract

Magdalena Trybulska

*Franciszek Ignacy Molitor. A contribution
to the organization of biographical information*

Franciszek Ignacy Molitor, a painter of Czech origin, began his artistic career in his homeland and moved to Krakow in the second half of the eighteenth century, where he undertook numerous commissions. His work focused mainly on sacred, portrait, and fresco painting. To date, Molitor's life and oeuvre have not been the subject of a dedicated monographic study. Although the first mentions of Molitor appeared in the mid-nineteenth century, it was only in 2010 that a more detailed article on his biography and artistic achievements was published. In various lexicographical entries, Molitor is often mentioned alongside artists such as Marcin Janowski, Jan Eckstein, Andrzej Radwański, and Józef Piltz, considered prominent painters of that era. Some of his works were mistakenly attributed to the fictitious Piotr Jan Molitor, complicating scholarly research on his oeuvre. The life and work of Molitor require further study, particularly with regard to his sacred paintings and portraits.

Keywords:

Franciszek Ignacy Molitor, art in Krakow, Prague, Czech Republic, Baroque painting